

העותרים: 1. ... ת"ז ...

2. האגודה לזכויות האזרח בישראל, ע"ר 580011567

3. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר, ע"ר 580163517

ע"י ב"כ עו"ד עודד פלר (מ"ר 36085) ו/או אבנר פינצ'וק ו/או גדיר ניקולא ו/או
דבי גילד-חיו ו/או מיכל תג'ר ו/או עביר ג'ובראן ו/או טל חסין ו/או ניצן אילני ו/או
הגר שחטר ו/או רעות שאער ו/או הילה שרון ו/או עדן גלעד ו/או יעל זיידמן ו/או
אלזה בונייה
מהאגודה לזכויות האזרח בישראל

- נ ג ד -

המשיבים: 1. מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית

2. רשות שדות התעופה

3. הממשלה

ע"י ב"כ מפרקליטות המדינה,
משרד המשפטים, ירושלים

עתירה דחופה למתן צו על תנאי ובקשה לדיון דחוף

בית המשפט הנכבד מתבקש ליתן צו על תנאי, המופנה אל המשיבים, ומורה להם לבוא וליתן טעם מדוע מעבר אלנבי לא ייפתח לאלתר.

ואלה נימוקי העתירה והבקשה לדיון דחוף

1. מעבר אלנבי הוא גשר מעל נהר הירדן, הממוקם כחמישה קילומטרים מזרחית ליריחו, ומשמש למעבר נוסעים ומטענים בין הגדה המערבית לבין ממלכת ירדן.
2. ביום חמישי, 18.9.2025, ארע פיגוע במעבר אלנבי. עבד אל-מוטלב אל-קייסי, נהג משאית אזרח ירדן, פצע והרג את יצחק הרוש ואת אורן הרשקו. בעקבות הפיגוע נסגר מעבר הגבול. ביום שני, 22.9.2025, הוא נפתח מחדש לתנועת נוסעים.
3. מסוף הנוסעים במעבר אלנבי פתוח, ככלל, שישה ימים בשבוע (בימים א'-ו'). מסוף המטענים פתוח חמישה ימים בשבוע (בימים א'-ה'), וסגור בימי שישי ושבת, בחגי ישראל ובחגים מוסלמים מסוימים. על פי פרסום של רשות שדות התעופה, מסוף הנוסעים אמור היה להיות פתוח גם בערב ראש השנה ובימי החג.

4. ואולם, בעיצומו של ראש השנה, ביום 23.9.2025, בשעה חמש אחר הצהריים לערך, פרסמה רשות שדות התעופה באתר האינטרנט שלה את ההודעה הבאה: "לידיעת הציבור הרחב, בהנחיית הדרג המדיני מעבר אלנבי ייסגר למעבר נוסעים ומטענים, החל ממחר בבוקר (24/09) ועד להודעה חדשה".

העתק ההודעה בדבר סגירת מעבר אלנבי מצ"ב ומסומן ע/1.

העתק שעות הפעילות של מעבר אלנבי מצ"ב ומסומן ע/2.

5. כך, ללא התרעה, ללא הנמקה, וכפי שנראה בהמשך אף ללא סמכות, נסגר מעבר הגבול היחיד בין הגדה המערבית לבין העולם עד להודעה חדשה. זאת, על פי "הנחיית הדרג המדיני", כלומר הממשלה, המשיבה 3, או מי מטעמה.

6. מכאן העתירה הדחופה, שמוגשת בשל הפגיעה המיידית בזכויות האדם של מיליונים, המתגוררים בגדה המערבית ובירושלים המזרחית. לעתירה קדמה פנייה בהולה מטעם האגודה לזכויות האזרח בישראל אל המשיבים, שנשלחה היום, 25.9.2025, בשעה 06:00 בבוקר. בפנייה הובהרה הדחיפות – בהעדר אפשרות לצאת מהגדה אלא דרך גשר אלנבי, סגירתו למעבר יחידים, ציוד וסחורות פירושה הטלת מצור על כלל תושבי הגדה המערבית. החלטה זו פגעה באופן מידי במי שביקשו לצאת מן הגדה, או מצויים מחוצה לה ומבקשים לשוב הביתה; היא צפויה לפגוע בעוד רבים שעתידיים לעשות זאת – מצויים בחו"ל ומבקשים לשוב הביתה, או צריכים לצאת לחו"ל; היא עתידה להחריף את המשבר הכלכלי וההומניטרי בגדה בשל מניעת מסחר וכניסת ציוד; והיא משפיעה באופן ישיר אף על הסיוע לרצועת עזה, שעל פי מתאם פעולות הממשלה בשטחים, 9% ממנו עובר דרך מעבר אלנבי (ר' ג'קי חורי וניר חסון, סגירת מעבר אלנבי בעקבות הפיגוע צפויה לפגוע באספקת הסיוע לרצועת עזה, **הארץ**, 20.9.2025). המשיבים התבקשו להשיב לפנייה עוד באותו היום. עד כה לא התקבל מענה.

העתק הפנייה אל המשיבים מצ"ב ומסומן ע/3.

7. הצורך הדחוף בפתיחת מעבר אלנבי משותף גם לעותרת 1 (להלן: **העותרת**). העותרת מ----- בשעת הגשת העתירה היא עושה את דרכה חזרה לביתה, וממהרת לחזור לעבודתה. העותרת טסה בשעות אלה מ-----, על מנת לעלות הערב על טיסה לעמאן שבירדן. מעמאן היא מתעתדת לחזור מחר, יום שישי, 26.9.2025, לביתה דרך מעבר אלנבי. כל עוד המעבר סגור, לא תוכל לשוב, ותיאלץ להיוותר בירדן.

8. מכאן העתירה, אשר מפאת הדחיפות טעמיה יובאו להלן בתמצית.

9. כפי שמפרסמת המשיבה 2, רשות שדות התעופה, מעבר אלנבי "משרת בעיקר את צרכי האוכלוסייה הפלסטינית בגדה המערבית". תושבי הגדה המערבית אינם רשאים, ככלל, לצאת לחוץ לארץ דרך ישראל. גשר אלנבי – ג'סר אל-כראמה בפי הפלסטינים וגשר המלך חוסיין בפי הירדנים – הוא השער עבור כ-3 מיליון תושבי הגדה אל ירדן וממנה אל העולם. המעבר משרת גם את למעלה מ-370 אלף תושבי הקבע הפלסטינים של ירושלים המזרחית.

10. אלפי פלסטינים חוצים את גשר אלנבי מדי יום, וטרם המלחמה חצו אותו מיליונים מדי שנה. הם מממשים בכך את זכות האדם ליציאה ואת זכות האדם לחזור לארצו (ר' סעיף 13 להכרזה לכל באי

עולם בדבר זכויות האדם, 1948; סעיף 12 לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות, 1966). זכויות אלה עומדות לעצמן, ואולם הן נחוצות אף לשם מימוש עוד שורה ארוכה של זכויות אדם: מחופש התנועה כפשוטו, עבור בזכות לבריאות, לעיסוק, לפרנסה, לחינוך, למשפחה, לפולחן דתי ועוד (ר' בעניין זה: בג"ץ 1107/21 **שמש נ' ראש הממשלה**, פסקה 18 לפסק דינה של הנשיאה חיות (17.3.2021)).

11. לצד המעבר של יחידים, חוצות את הגשר מדי יום מאות משאיות המובילות ציוד וסחורות.

12. לפי נתוני הבנק העולמי שפורסמו בימים האחרונים (World Bank Report: Impacts of the Conflict in the Middle East on the Palestinian Economy, September 2025), המצב הכלכלי בגדה החרף מאוד מאז החלה המלחמה. העבודה בישראל נאסרה, נערכות פעולות צבאיות ומינהליות שגורמות להרס רב, מתקפות אלימות של מתנחלים על פלסטינים פוגעות במטה לחמן של קהילות, והממשלה הגדילה את ניכוי ההכנסות מן הרשות הפלסטינית מ-128 מיליון ש"ח בחודש ל-450 מיליון ש"ח (ר' עוד: עדכוני משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים (OCHA) באשר למצב ההומניטרי בגדה המערבית לשנים 2023-2025). על פי הבנק העולמי, שיעורי האבטלה והעוני זינקו, הרשות הפלסטינית וכמותה מערכת הבנקאות בגדה בפני סכנת קריסה, ויש חשש לאובדן היכולת לתמוך בסחר בסיסי. התלות ביבוא גדלה, והיבוא שאינו מישראל גדל ב-65%. היבוא מירדן, שנכנס לגדה דרך מעבר אלנבי, כולל מזון, חומרי גלם, ציוד רפואי, דלקים ומים. סגירת מעבר אלנבי פוגעת ביכולת לייבא מצרכים חיוניים אלה.

13. אין זאת אלא, שבהעדר אפשרות לצאת מהגדה אלא דרך גשר אלנבי, סגירתו למעבר יחידים, ציוד וסחורות פירושה הטלת מצור על תושבי הגדה המערבית והחרפת המשבר הכלכלי וההומניטרי.

14. מעבר אלנבי מצוי בגדה המערבית והפעלתו מוסדרת בדיני הכיבוש – בצו בדבר הפעלת תחנות מעבר (גשרי הירדן) (יהודה והשומרון) (מס' 1418), התשנ"ה-1995. על פי הצו, המשיב 1, מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית, הסמיך את רשות שדות התעופה (להלן: **הרשות**) להחזיק, לפתח ולנהל את תחנות המעבר בגשרי הירדן בגדה, ולהפעיל את כל הסמכויות המוקנות לה בחוק רשות שדות התעופה, התשל"ז-1977 ובחוק רשות שדות התעופה (הוראת שעה), התש"ס-1980 (להלן: **חוקי הרשות**)).

העתק הצו מצ"ב ומסומן ע/4.

15. חוקי הרשות מעניקים סמכויות שונות לרשות ולגורמים בה, וכן לשרי התחבורה, הביטחון והאוצר. ואולם, הצו המסמך נוגע אך ורק לסמכויות שיש לרשות בחוקי הרשות. הסמכויות השלטוניות מסורות בידי המפקד הצבאי, ולא בידי הדרג המדיני.

16. נזכיר: כיבוש אינו מקנה ריבונות. הוא משטר נאמנות של הכובש עבור הנכבשים. המפקד הצבאי אינו הריבון, אלא מחזיק בסמכויות הממשל והמינהל. עליו לפעול בנאמנות עבור התושבים המוגנים, עליו להימנע מפגיעה בזכויותיהם, ועליו להגן עליהם מפני פגיעה בזכויותיהם על ידי אחרים. השיקולים המנחים אותו הם שיקולי ביטחון ושיקולי טובתה וצרכיה של האוכלוסייה האזרחית (ר' בג"ץ 393/82 **ג'מעית אסכאן אלמעלמון אלתעאוניה אלמחדודה אלמסאוליה נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה והשומרון**, פ"ד לז' (4) 785, 795 (1983)). אינטרסים פוליטיים של המעצמה הכובשת הם שיקולים זרים (שם, בעמ' 795-796; ר' גם: בג"ץ 2150/07 **אבו צפייה, ראש מועצת**

הכפר בית סירא נ' שר הביטחון, פ"ד סג(3) 331, 350-352 (2009), ועל ממשל הכיבוש להיות עצמאי ומנותק ככל שניתן ממנה (ר' Eyal Benvenisti, **The International Law of Occupation** (2nd Edition), p. 4 (Oxford University Press, 2012)). הפרדה זו נדרשת על מנת להבטיח את התכלית המרכזית של דיני הכיבוש – איסור רכישת ריבונות בכוח. זהו עיקרון מנהגי של המשפט הבינלאומי, שחל גם בגדה המערבית (ר' ICJ, *Legal Consequences arising from the Policies and Practices of Israel in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem*, (Advisory Opinion of 19 July 2024, p. 52-53 (paragraphs 174-179)).

17. לענייננו – כל הגבלה במעבר אלנבי יכולה שתהיה לפי סמכות המפקד הצבאי או לפי סמכויות הרשות, בפועלה מטעם המפקד הצבאי, ככל שיש לה סמכויות רלוונטיות בעניין זה. את הפעלת הסמכויות יש לבחון בהתאם לחובות ולאיסורים החלים על משטר הכיבוש הן מכוח המשפט הבינלאומי ההומניטרי והן מכוח המשפט הישראלי.

18. המשפט הבינלאומי ההומניטרי קובע, כי לתושבים המוגנים זכות לצאת במהירות האפשרית, להוציא מטעמים של מניעה ביטחונית קונקרטית, בכפוף לאפשרות להשיג עליה בהקדם האפשרי (ר' סעיף 35 לאמנת ג'נבה הרביעית בדבר הגנה על אזרחים בעת מלחמה, 1949 (להלן: **אמנת ג'נבה הרביעית**)). המשפט הבינלאומי, גם זה המנהגי, אוסר על מניעת חזרה באופן שעלול להפוך להעברה בכפייה, ויהיה המניע לכך אשר יהיה (ר' סעיף 49 לאמנת ג'נבה הרביעית; סעיף 8(2)(a)(vii) לחוקת רומא של בית הדין הבינלאומי הפלילי).

19. המשפט הבינלאומי מטיל עוד חובות רבות, אשר חלות על משטר הכיבוש, ותלויות בהותרת המעבר פתוח – החובה להבטיח תנאי מחייה, אספקת מזון ותרופות, תפקוד של בתי החולים ושירותי הבריאות, שמירה על תשתיות חיוניות ועל היבטי שגרת החיים, לרבות תעסוקה, פרנסה, חינוך ועוד (ר' בין היתר, סעיפים 27, 50, 55, 56 ו-59 לאמנת ג'נבה הרביעית; תקנה 43 לתקנות הנספחות לאמנת האג הרביעית בדבר כלליה ונוהגיה של המלחמה ביבשה, 1907).

20. כאמור, החלטה על הגבלת היציאה, החזרה ומעבר ציוד וסחורות חייבת לעמוד אף בהוראות המשפט המינהלי – עליה להיות לתכלית ראויה ולא להתבסס על שיקולים זרים, לאזן כהלכה בין זכויות האדם לבין אינטרסים אחרים, ולהיות מנומקת, מידתית וסבירה (ר' בג"ץ 4764/04 **רופאים לזכויות אדם נ' מפקד כוחות צה"ל בעזה**, נח(5) 385, 392 (2004)).

21. סגירת מעבר אלנבי כליל ובאופן גורף ליציאה ולכניסה – על פי הנחיית "הדרג המדיני" לרשות – וזאת ללא הגבלת זמן, ללא כל טעם פומבי, מנומק ומבורר, ותוך פגיעה אנושה בקשת רחבה של זכויות האדם של למעלה מ-3 מיליון פלסטינים, בגדה המערבית ובירושלים המזרחית, אינה בסמכות, והיא חותרת תחת החובות לפי המשפט הבינלאומי ולפי המשפט הישראלי.

22. כאמור, החלטה זו פגעה באופן מיידי במי שביקשו לצאת ולהיכנס (כמו העותרת); היא צפויה לפגוע בעוד רבים שעתידיים לעשות זאת; היא עתידה להחריף את המשבר הכלכלי וההומניטרי בגדה בשל מניעת מסחר וכניסת ציוד; והיא משפיעה באופן ישיר אף על הסיוע לרצועת עזה, שעל פי מתאם פעולות הממשלה בשטחים, 9% ממנו עובר דרך מעבר אלנבי.

אשר על כן, בית המשפט הנכבד יתבקש ליתן צו על תנאי כמבוקש ולדון בעתירה בהקדם האפשרי.

25 בספטמבר 2025

ח/צ/ר

עודד פלר, עו"ד

ב"כ העותרים